

SAKSFRAMLEGG

Til:
Fakultetsstyret for Det juridiske fakultet

Møtedato:
21.04.2023

Sak:

Oppdatert langtidsbudsjett 2024-2027 - Det juridiske fakultet

Innstilling til vedtak:

Fakultetsstyret tar det oppdaterte langtidsbudsjettet til etterretning.

Bakgrunn:

Fakultetsstyret fikk i desember 2022 til behandling årsbudsjettet for 2023, sammen med et foreløpig langtidsbudsjett. På grunn av endringer i tildelt ramme, ble årsbudsjettet for 2023 og en kort redegjørelse angående langtidsbudsjettet behandlet i møtet i februar 2023. Etter dette har kostnadene i langtidsbudsjettet blitt gjennomgått og er blitt lastet opp i UiTs økonomisystem.

I denne saken drøftes langtidsbudsjettet for perioden 2024-2027 med de forutsetninger og satsinger som framgikk av saksframlegget til fakultetsstyret i desember 2022. Sentrale momenter knyttet til kostnader, inntekter, rekrutteringsstillinger, avsetninger og usikkerhet gjennomgås. Basert på gjennomgangen presenteres tre mulige situasjoner for perioden for å illustrere hvordan ulike komponenter påvirker totaløkonomien, med tanke på nedbygging av avsetninger og muligheter for å kompensere for lavere framtidige inntekter fra Kunnskapsdepartementet.

Avslutningsvis inviteres fakultetsstyret til å diskutere noen spørsmål knyttet til de momentene som er drøftet i denne saken.

1. Kostnader – forutsetninger og mulige feilkilder

Det er lønnskostnadene som utgjør den absolutt største andelen av kostnadene, anslagsvis over 87 %. Lønnskostnadene er beregnet på nytt etter lønnsoppgjøret og med nye satser for arbeidsgiveravgift og UiT-satser for framtidig forventet lønns- og prisvekst.

Utover året vil det arbeides videre med å øke kvaliteten på budsjettet ved å innarbeide kjente framtidige forpliktelser som det ennå ikke er tatt høyde for. Noen slike forpliktelser er ennå ikke tatt inn og noen ser ut til å falle bort. Det er imidlertid viktig at alle framtidige forpliktelser tas inn, noe som også gjør det enklere å planlegge, beslutte og utnytte det handlingsrommet som finnes.

I beregningene av framtidige lønnskostnader er det tatt høyde for de satsinger som fakultetsstyret tidligere har besluttet i budsjettene for 2022 og 2023. Det mest interessante er å se hvordan økonomien kan utvikle seg fra og med 2024.

Mulige feilkilder er anslagene for framtidig pris- og lønnsvekst, opprykk i stillinger, oppsigelser og avgang for aldersgrensen i perioden til og med 2027. For driftskostnader er det ikke beregnet pris- og lønnsvekst i langtidsperioden. Potensielt er dette en stor feilkilde, men vi ser at enkelte driftskostnader går ned og det er dessuten en klar forventning fra regjeringen at det reises mindre enn før og at en i stedet deltar digitalt i møter o.l. Videre er det slik at det først og fremst er på driftskostnadene vi har sett mindreforbruk i forhold til budsjett de siste årene. Det kan derfor være realistisk å redusere driftsbudsjettet tilsvarende lønns- og prisveksten.

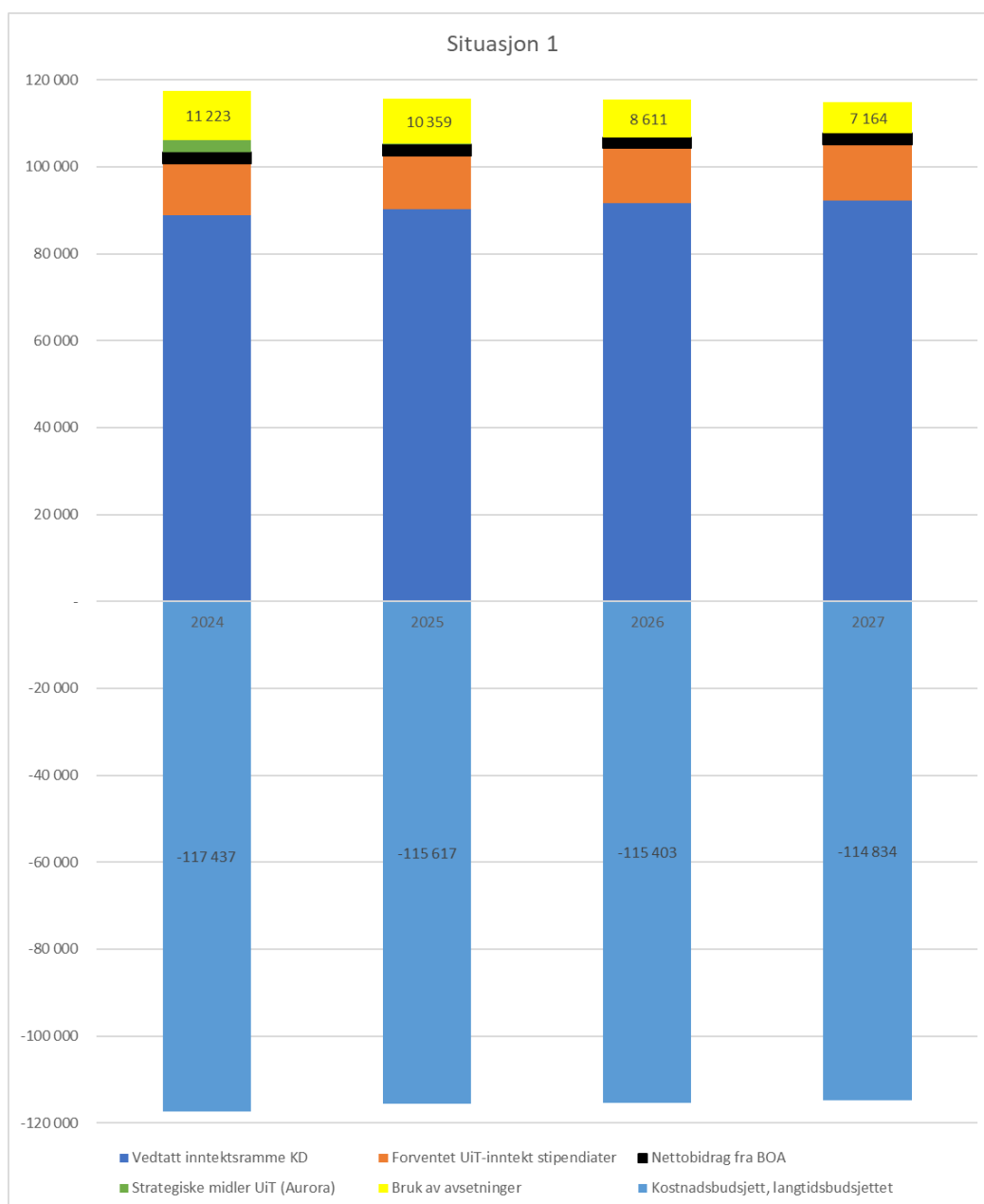
2. Tre situasjoner

Alle situasjoner har følgende elementer felles:

- kostnader
- planleggingsrammer for inntekter fastsatt av Universitetsstyret
- forventet inntekt som gjelder UiT-finansierte stipendiatstillinger fra poolen/strategiske midler
- strategiske midler som gjelder Aurora-senterfinansiering knyttet til Havrettssenteret.
- budsjettert bruk av avsetninger på omkring 5 mill. i 2023

De tre situasjonene er ulike når det gjelder andre inntektskilder i form av merinntekter knyttet til studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon og disputaser, og inntekter i form av netto inntekter som følge av ekstern finansiert virksomhet (BOA).

Situasjon 1 er vist i påfølgende figur hvor kostnader knyttet til drift og lønn er vist som lyseblå søyler i figuren (negative tall). Disse kostnadene holdes konstant for alle de tre situasjonene og er kun vist grafisk for situasjon 1. Nærmere omtale av de ulike situasjonene som er valgt, framkommer senere i denne saken. I de grafiske framstillingene av situasjon 2 og 3 er det kun inntektene som er vist, siden kostnadene er lik den som vises for situasjon 1. I kostnadene er det bl.a. tatt inn egenfinansiering av en stipendiatstilling pr. år og dessuten oppstart for en ny førsteamanuensis hvert år i perioden 2024-2027. Situasjon 1 tilsvarer i stor grad at dagens situasjon videreføres, men med de satsinger som allerede er vedtatt for nye stillinger og egenfinansiering av rekrutteringsstillinger.

3. Inntekter

Universitetsstyret har besluttet at fakultetet skal legge til grunn visse inntektsrammer (planleggingsrammer) for bevilgningen gitt av Kunnskapsdepartementet. I disse inntektsrammene er det innarbeidet nedbygging av basisfinansieringen av studieplassene tildelt i pandemiperioden (omtalt som Utdanningsløftet 2020), redusert generell bevilgning og pris- og lønnsvekst i tråd med data fra Statistisk sentralbyrå.

Det er imidlertid mye som tyder på at fakultetet vil ha noe høyere inntekter enn det som er lagt til grunn i vedtaket gjort av Universitetsstyret. Dette gjelder i særlig grad inntekter fra studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon og disputaser. Sett bort fra basisbevilgningen er det disse tre inntektskildene som har størst andel av totalinntekten. For 2023-budsjettet var inntektene fra disse tre kildene henholdsvis 26,4 mill., 6,6 mill. og 1,3 mill. Studiepoengproduksjonen er framskrevet med en økning på 2,5 % pr. år, utover den inntektsrammen som er fastsatt av Universitetsstyret.

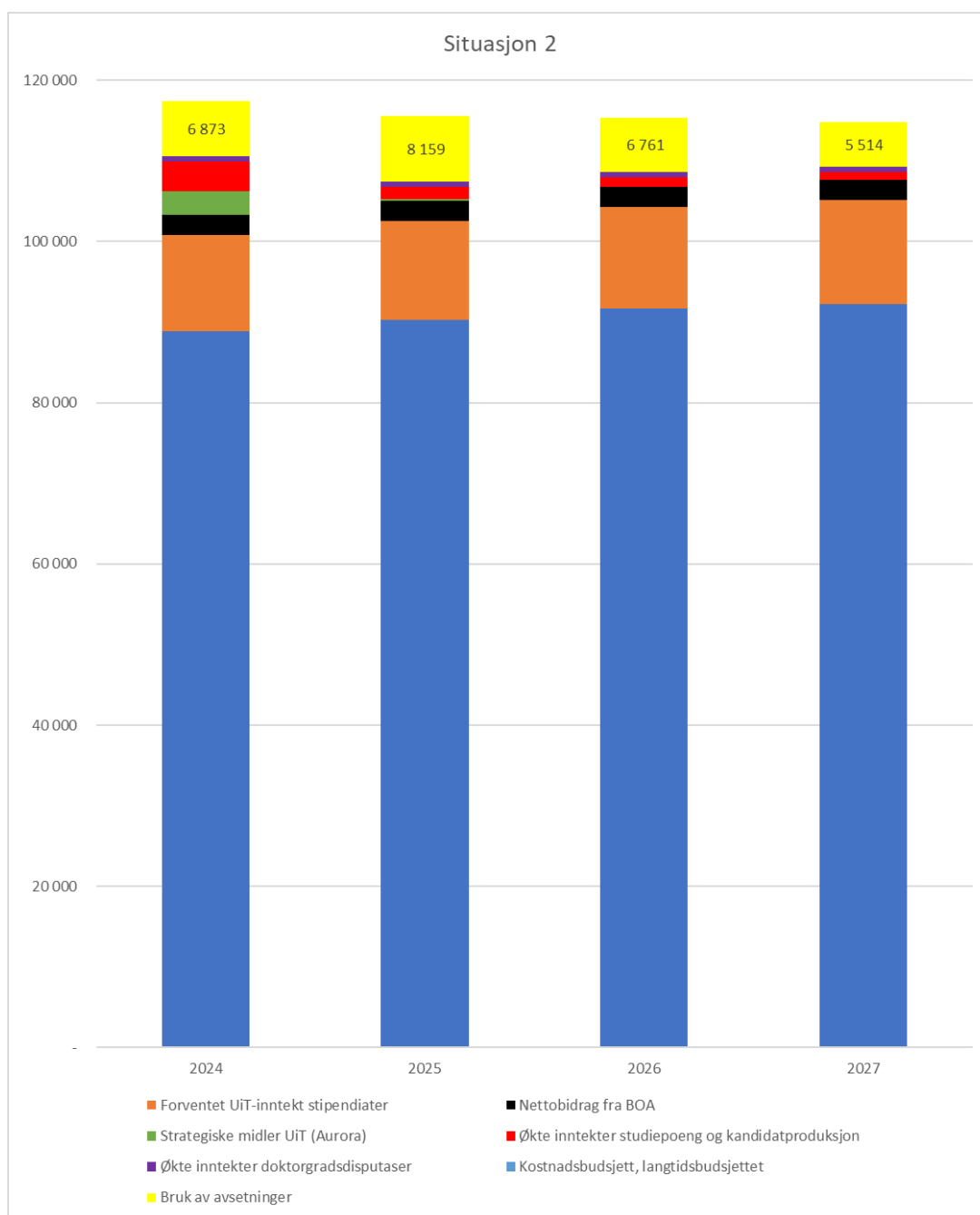
Kandidatproduksjonen har for 2022 gjort et svært stort hopp, noe som skyldes etterrapportering av ca. 50 tidligere oppnådde grader. Med gjeldende finansieringsmodell utgjør 50 ekstra kandidater

omkring 2,6 mill. i økte inntekter i 2024, mesteparten som et engangstilfelle som følge av etterrapporteringen.

Inntektene fra disputaser for budsjett 2023 tilsvarer tre disputaser. Gjennomsnittet over flere år er tre disputaser pr. år. Fakultetet er nå i en situasjon hvor det er mange som er forsinket i gjennomføringen og antall stipendiater er relativt høyt. Dette kan bety at det enkelte år vil kunne være vesentlig flere enn tre som disputerer. Den økonomiske virkningen av dette, er at inntektene blir noe høyere enn planleggingsrammene vedtatt av Universitetsstyret tilsier. I framskrivningen som er gjort, forutsettes det at det disputerer 5 kandidater pr. år i perioden 2024-2027, dels som følge av forsinkelser og dels som følge av at fakultetet har mange stipendiater for tiden.

Framskrivningene av studiepoeng- og kandidatproduksjonen er usikre, det samme gjelder for antall forventede disputaser. To usikkerhetsmomenter som potensielt kan gi mye større utslag, er imidlertid endringer i den nasjonale finansieringsmodellen og endringer i inntektsfordelingsmodellen ved UiT.

Forventede økte inntekter som følge av studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon inkl. etterrapportering og disputaser er vist i situasjon 2.

Sammenlignet med situasjon 1, vil situasjon 2 gi ca. 10 mill. redusert behov for bruk av avsetninger i perioden. En forutsetning for at produksjonen holdes såpass høy som antatt her, er at antall studenter som tas opp fortsetter slik det har vært gjort de siste årene. Størrelsen på opptaket de siste årene har tilsvart de ekstra 25 plassene som ble tildelt i 2020 som følge av pandemien. M.a.o. forutsettes det at det tas opp til flere studieplasser enn det finnes basisfinansiering for.

4. Ekstern finansiering

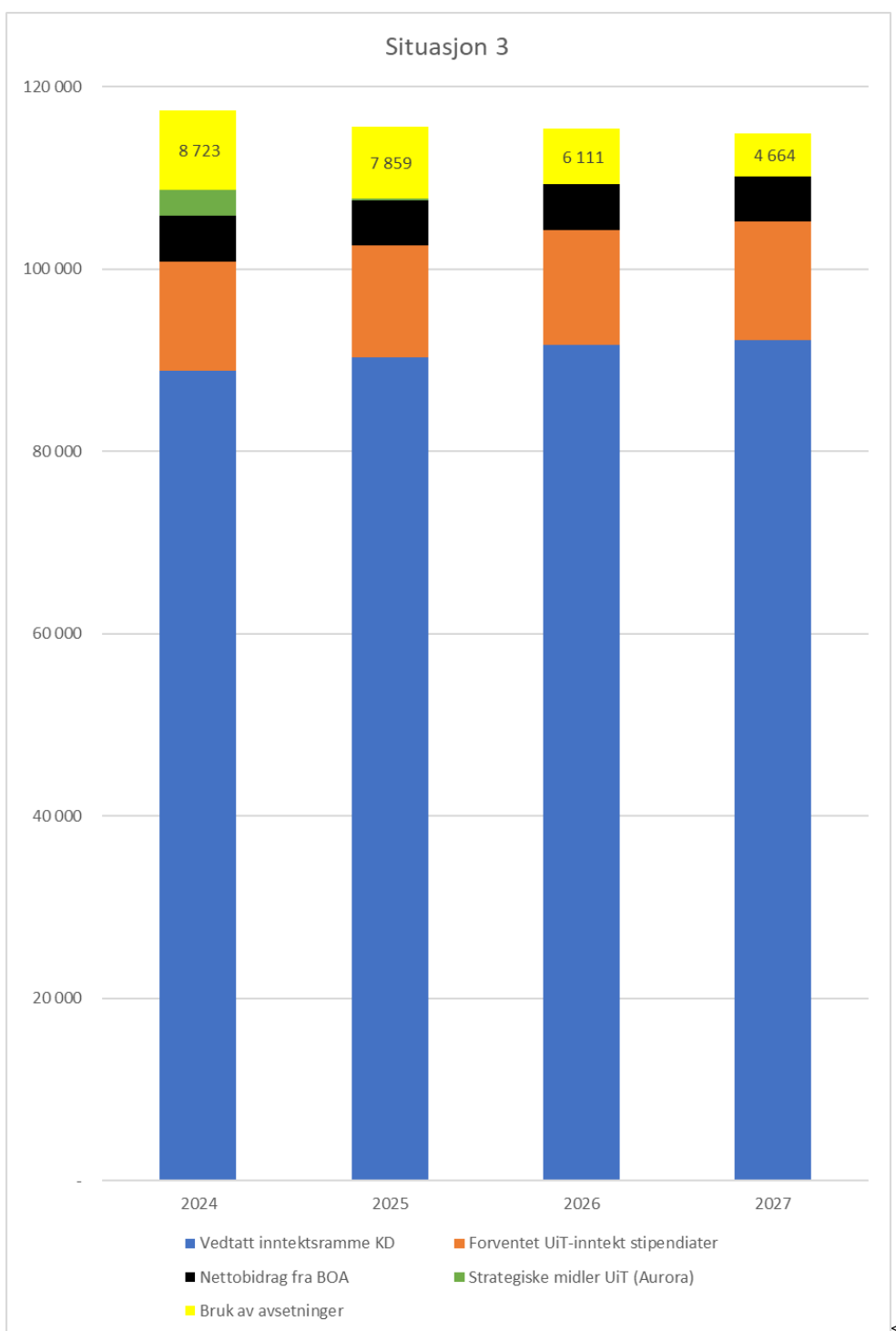
Ekstern finansiering av forskning og utdanning bidrar til å øke aktivitetsnivået og totalvolumet på økonomien ved fakultetet, i hovedsak ved å tilføre fakultetet lønns- og driftsmidler til midlertidige stillinger. Disse inntektene er ikke tatt med i de grafiske framstillingene som framgår av denne saken.

Det er imidlertid slik at ekstern finansiering også kan gi inntekter til fakultetet, dette er det såkalte nettobidraget. Til nå har disse inntektene vært en del av fakultetets totaløkonomi.

Fakultetsledelsen ønsker nå å drøfte ulike måter å benytte disse inntektene på, f.eks. gjennom strategiske tiltak som stimulerer til ytterligere ekstern finansiering av fakultetets virksomhet. Dette må imidlertid utredes nærmere og fakultetsstyret vil få seg forelagt en sak som gjelder prinsipper for bruk av nettobidraget fra eksternt finansiert virksomhet senere.

I framskrivningene av nettobidraget er det lagt til grunn 2,5 mill. pr. år i perioden 2024-2027, i situasjon 1 og 2. Dette ansees å gi et bilde av dagens situasjon og innebærer dermed en videreføring av omfanget av eksterntfinansiert aktivitet omtrent på dagens nivå.

UiTs overordnede målsetting er at eksterntfinansieringen skal være 25 %. I årets budsjettkonferanse på UiT, presenterte rektor tall som viser et gjennomsnitt for perioden 2020-2022 på omkring 12 % for vårt fakultet. Dette innebærer at vi må øke den eksterne finansieringen til det dobbelte av gjennomsnittet for perioden 2020-2022, for å nå 25 %. Dette antas å kunne medføre at også nettobidraget doubles, til ca. 5 mill. pr. år. Situasjon 3 har samme forutsetninger som for situasjon 1, men det er her lagt inn en betydelig økning av nettobidraget fra eksterntfinansiert virksomhet, et nettobidrag som antas å reflektere en andel eksternt finansiering av fakultetets virksomhet på omkring 25%.

Nettobidraget fra eksternt finansiert virksomhet vil kunne være et godt bidrag til fakultetets økonomi, under forutsetning av at man når opp i konkurransen om eksterne midler, at budsjettkvaliteten er god og at økonomioppfølgingen i gjennomføringsfasen er god nok. Endringer hos Forskningsrådet kan påvirke muligheter for framtidig finansiering derfra og det kan tenkes at også andre finansieringskilder gjør endringer av betydning for fakultetet. På UiTs årlige budsjettkonferanse ble det bl.a. poengtert fra rektor at det er viktig med diversifisering av finansieringskilder, for å redusere sårbarheten og dermed usikkerheten knyttet til framtidig ekstern finansiering. Her må en vurdere om nye og tidligere ubenyttede finansieringskilder kan brukes. Mange forhold er utenfor fakultetets kontroll, men søknadskvalitet og søknadsintensitet er noe vi rår over. Det samme gjelder å utforske og eventuelt benytte nye finansieringskilder.

5. Rekrutteringsstillinger

De aller fleste stipendiatstillinger fakultetet har i dag, er finansiert av sentrale UiT-midler. Noen få er finansiert av eksterne kilder eller av fakultetets egne midler. Fram til 2023 var deler av Kunnskapsdepartementets bevilgning til UiT øremerket rekrutteringsstillinger, men dette er nå tatt vekk. Det er likevel blitt besluttet å videreføre ordningen omtrent som før, men det er usikkert om det vil kunne vare, gitt UiTs økonomiske situasjon. En mulig konsekvens kan bli færre rekrutteringsstillinger finansiert av sentrale UiT-midler, nettopp den kilden som pr. nå finansierer flest slike stillinger ved fakultetet. For å opprettholde og ikke senke antall stipendiater vesentlig, blir det sannsynligvis behov for å finansiere flere stipendiater enn i dag med eksterne midler.

6. Bruk av avsetninger

Det har tidligere vært beskrevet i budsjettsaker til fakultetsstyret at det er nødvendig med en styrt nedbygging av avsetningene for å unngå framtidige store merforbruk. En noenlunde jevn nedbygging av avsetningene vil være ideelt, noe som også ble påpekt av rektor i årets budsjettkonferanse ved UiT.

Totalt avsetninger er anslagsvis 32 mill., men den del av dette er budet opp i stipendiatstillinger og noen andre forpliktelser. Alle de tre situasjonene som beskrives innebærer dermed at det blir behov for mer avsetninger enn vi har tilgjengelig i form av frie avsetninger. Det kan derfor være behov for allerede nå å drøfte mulige kostnadsreduksjoner i fall økonomien utvikler seg omtrent som i de situasjonene som er beskrevet.

6.1 Situasjon 1

Det benyttes mellom 7,1 og 11,2 mill. avsetninger hvert år, totalt 42,6 mill. i perioden. Tilgjengelige avsetninger ved inngangen til 2023 var ca. 25 mill. I tillegg har fakultetet omkring 8 mill. som for noen år tilbake ble omdisponert av universitetsledelsen og som må tilbakeføres til fakultetet før det kan disponeres. En del av avsetningene er knyttet til de UiT-finansierte stipendiatstillingene og kan dermed ikke brukes fritt. Med en slik utvikling vil det fra og med 2026 bli behov for å redusere kostnader.

6.2 Situasjon 2

Som det framgår av drøftingen i dette dokumentet er det grunn til å tro at forventede inntekter knyttet til studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon og disputaser blir høyere enn forutsatt i planleggingsrammene vedtatt av Universitetsstyret.

Årlig bruk av avsetninger er mindre enn i situasjon 1 og totalt beregnet behov for avsetninger er 32,6 mill. i perioden 2023-2027.

6.3 Situasjon 3

Forutsetningene er de samme som for situasjon 1, men det er her lagt inn en betydelig økning av nettobidraget fra eksterntfinansiert virksomhet, et nettobidrag som antas å reflektere en andel eksternt finansiering av fakultetets virksomhet på omkring 25%.

Behovene for bruk av avsetninger er her tilsvarende som i situasjon 2 og det er behov for bruk av samme mengde avsetninger, 32,6 mill. i perioden.

7. Kostnadsreduksjoner

Dersom det viser seg at det blir store avvik i inntekter og/eller kostnader, finnes det en rekke muligheter for å redusere kostnader, jfr. budsjettsaken behandlet av fakultetsstyret i desember

2022. Det er også mulig å øke inntektene, men det forventes at reduksjon av kostnadene både er mer kontrollerbare og gir raskere effekt, enn å øke inntektene. I det følgende drøftes derfor størrelsesorden for mulige korrigeringer i langtidsbudsjettperioden.

7.1 Egenfinansiering stipendiatstillinger

Det legges opp i langtidsbudsjettet at fakultetet egenfinansierer en ny stipendiatstilling hvert år i perioden 2024-2027. Dersom det blir behov for å bremse bruken av avsetninger, vil f.eks. effekten av å ikke tilsette i en egenfinansiert stipendiatstilling i 2024 redusere kostnadene med omkring 3 mill. i perioden 2024-2027.

7.2 Faste vitenskapelige stillinger

Å ikke ansette i en ny førsteamanuensis-stilling med oppstart i 2025 vil redusere kostnadene med 3,7 mill. i perioden 2025-2027. Slike korrigeringer gir altså betydelige utslag på lønnskostnadene og dermed også på bruken av avsetninger.

7.3 Andre kostnadsreduksjoner

Andre korrigeringer vil også være aktuelle, f.eks. når det gjelder ulike driftskostnader:

- En rekke poster på driftsbudsjettet kan reduseres i større eller mindre grad, herunder reisekostnader som allerede har gitt budsjettreduksjoner for UiT.
- Fakultetet har en rekke gunstige ordninger som ikke finnes på andre fakulteter. Noen slike ordninger kan gis redusert omfang, fjernes helt eller omarbeides for å gi reduserte kostnader. Reduserte budsjettposter vil kunne medføre større intern konkurranse om fakultetsmidler.
- Enkelte aktiviteter må finansieres eksternt i stedet for internt.
- Redusere fakultetets bruk av midler på bevertning.
- Redusere bruken av eksterne i undervisning, veiledning o.l.

8. Oppsummering

Det kan argumenteres for at ingen av de tre situasjonsbeskrivelsene vil være dekkende for årene vi har foran oss. En mer realistisk situasjonsbeskrivelse kan være situasjon 2 kombinert med en viss økning i ekstern finansiering, herunder økt nettobidrag fra BOA.

Det er en rekke usikkerhetsmomenter knyttet både til inntekter og til kostnader. Lønnskostnadene kan til dels styres ved å ikke tilsette som planlagt i nye faste stillinger og stipendiatstillinger. Usikkerhetene knyttet til inntekter oppleves som store, gitt at det nå er igangsatt flere prosesser nasjonalt og på UiT som vil kunne påvirke fakultetets inntekter fra Kunnskapsdepartementet. Eksternt finansierte inntekter er også usikre, siden det er konkurranse om midlene og med det uforutsigbart hvilke søknader som får tilslag og hvor mye inntekter som genereres.

Handlingsrommet i form av tilgjengelige avsetninger og mulige korrigeringer i kostnader de nærmeste årene tilsier at det bør være mulig å finne en mer optimal balanse mellom kostnader, inntekter og oppgaver enn tidligere. Fakultetsstyret får en viktig rolle i å gjøre gode strategiske valg i de neste årsbudsjetter og ved årlig revidering av langtidsbudsjettet.

9. Diskusjonstema

Fakultetsstyret inviteres til å drøfte hvorvidt denne saken gir en tilstrekkelig god oversikt over langtidsbudsjettet og de økonomiske utsikter, og hva slags informasjon som eventuelt savnes for at styret skal kunne gjøre strategiske vurderinger i et flerårig perspektiv.

Videre bes styret om å drøfte følgende spørsmål:

- Skal fakultetet opprettholde et opptak av studenter som i dag, selv om basisfinansieringen for de 25 ekstra studieplassene tildelt under pandemien bortfaller permanent?
- Hvilket ambisjonsnivå når det gjelder ekstern finansiering av forskning og utdanning bør fakultetet ha de nærmeste årene, jfr. situasjon 3 som forutsetter at omkring 25% av inntektene kommer fra eksterne kilder?
- Avsetninger kan oppfattes å være en form for sikkerhetsmargin i økonomistyringen. Hvor stor bør en slik sikkerhetsmargin være?
- Dersom det blir behov for å gjennomføre kostnadsreduksjoner, hvilke kostnader bør reduseres først?
- Hvilke ambisjoner bør fakultetet ha for antall stillinger ved slutten av perioden 2024-2027?
- Hvordan bør koblingen til strategisk langtidsplan være for å sikre økonomisk basis for de ambisjonene som følger av langtidsplanen?

Drøftingene i fakultetsstyret vil være til hjelp for fakultetsledelsen i arbeidet fram mot årsbudsjett for 2024, årsplan for 2024 og langtidsbudsjett for påfølgende år.

Tore Henriksen
dekan

—

Øyvind Edvardsen
fakultetsdirektør

—

oyvind.edvardsen@uit.no
77 66 02 64

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

1 Vedlegg til oppdatert langtidsbudsjett 2024-2027 - Det juridiske fakultet - tallgrunnlag for situasjon 1-3